

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lten.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, felévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák
medenczék és borkanecskék ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

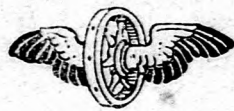
Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 30		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
zólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Antal Gábor jubileumára.

A régi legenda szerint a legborultabb időben is kisüt a nap úgy Szombat felé. „Ború után derű, teher alatt nő a pálma“, ezzel tartja a reformátorok jelmondata.

Elült-é a vihar s eltűnt-é a borulat, úgy hogy jobb jövőt várhatnánk? Bizonytalan. De hogy a viharban és teher alatt próbáltatunk meg, mindnyájan érezzük.

És hogy borúban terheltetve, a nehéz időben is kiragyg ránk az éltető napfény, azok az öröm-ünnepélyek mutatják, a mikben ez idő szerint sürjebben nekünk is részünk vagyon. A geni nagy napok előre vetik árnyékukat. A protestántizmus vetése ismét kezd hajtani.

Imé alig multak el a délmagyarországi felejthetetlen napok, már is ránk virradt az Orsz. Prot. Árvaház alapításának félszázados emlékűnepe.

Áldozatkész szeretettel neveljük és őrizzük a magyar protestántizmus egységességének ezt az élőbizonyosságát és tanujelét.

Debrecenben is megtisztelte a prezsbiterium és a Csokonai Társaság egyik jelesünket, Könyves Tóth Kálmánt a papot és a költőt. Végyen mi tőlünk is, kikhez olyan közel áll, tisztességet.

Komáromban pedig az egész országból összegyűlt nagyok és küldöttek ünneplik sorainkban a legnagyobbat: Antal Gábor püspököt, a volt pápai hires tanárt, ki Kerkapoly örökébe lépett; a lelkészt és püspököt, a ki a felejthetetlen Papp Gábor után hivatott el a vezéri helyre; az egyházi és hazai közélet nagy férfiát, ki a ref. egyház hazafias és szabadelvű hagyományainak méltó képviselője és szószólója.

A szerzetesi iskolák malleusáról, a Ne temere hőséről emlékezünk mi is és dicsőítjük a férfit, a kinek sok adatott s a kitől hazánk és egyházunk javára mindnyájan még sokat várunk s a kinek negyven évi hű szolgálata alkalmából mi is halás szívvvel áldozunk. A régi legenda szerint a legborultabb időben is ki süt Szombaton a nap. A nehéz napoknak ime hát végére jutottunk.

Ború után derű.

Teher alatt nő erők. Teher alatt nőnek nagyjaink, kiknek soraiban Antal Gábor püspök soká, soká éljen.

VÁNDOR.

Iskoláink államosítása.

Az utóbbi években sok közlemény jelent meg és sok panasz hangzott el iskoláink államosítására nézve. És az ítéletnek súlyos mértékeivel méretnek meg a lelkészek: hogy könnyelműen szabadulni szeretnek iskoláiktól, sőt nem ritkán meg is gyanusították, hogy anyagi érdekből, valástanítási díjért államosítanak.

Súlyos ítéletnek és gyanusításnak voltak kitéve a tanítók is. Keserű szemrehányásokkal illették a szegény hiveket is, — hogy hiányzik a hitbuzgóságból eredő régi áldozatkészség. Egyházkerületünk különböző vidékein évek óta figyelemmel kísérem az iskolák feladását, államosítását, de ilyen súlyos mértékkel nem ítélem egyiket sem. Egyháziatlansággal, egyház iránti hűtlenséggel egyiket sem merem illetni, habár jól tudom azt is, hogy minden szabály és törvény alól van kivétel.

Nem ítélem el:

I-ször a lelkészeket, mert igen sokszor a lelkész tudta nélkül, ügyes megkerüléssel, finoman szőtt ravaszsággal háta mögött csinálták meg az államosítást az arra rég sóvárgó, és mindenkor kapható szájas, avagy befolyásos emberekkel. Mert hiszen ma már alig van olyan hely, ahol ne akadna ember, ki az államosítás barátja. Az ilyen embereket a tanügyi közeg ugyesen ki tudja szimatolni. Hiszen a csengeri lelkész, Pótor Elemér barátom is mit kapott válaszul a katolikus főszolgabírótól, midőn a válás e.-szövetséget megalakította? „Ha te secularizálsz, akkor én államosítatni fogom a Kálomista iskolákat!”

Nálunk 1907 év őszén adta át az egyház iskoláit az államnak. Mondhatom, hogy ügyesen és gyorsan ment, úgy hogy jótormán nem beleegyezést és jóváhagyást kellett kérni egyházi hatóságainktól, hanem inkább csak tudomásvételt; úgy hogy én és hiveim nagy része nemcsak hogy bűnrészesek nem voltunk, de még azt sem tudtuk, hogy pottyantak iskoláink az állam ölébe?

Ugy voltunk, mint mikor nem várt tüzvész üt ki házunkban, ha már házunkat nem menthetjük meg, legalább magunkat mentsük meg a veszedelemtől. Ugyanis 1907 augusztus havában a Dunántul voltam rokonaim látogatása végett. Ez alatt a községi képviselőtestület egy bizottságot küldött fel a község nevében állami iskolát kérni. Persze az akkor még tüzzel-vassal államosítani kívánó kormány örömmel fogadta a küldöttséget és megígérte, hogy mint nemzetiségi

vidéken fekvő és nemzetiségek által lakott községben a nemzeti szellem megvédése végett szeptember elsején két tanerejű iskolát nyitattat, ha a községi előjáróság felelősséget vállal a két iskola elhelyezését illetően. A községi előjáróság bérelt is ki magánháznál két tantermet. Az állam a két ref. tanítót, mint kitünő tanítókat, ki is nevezte szeptember elsejére.

Az iskolai év kezdetét vette, tanítóink átvették az államhoz, életbe lépett a tüzzel-vassal államosító népisk. törvény, iskoláink kifogásolva voltak, ujjáépítés volt elrendelve, ellenkező esetben zárlat alá helyezés, a nép túlterhelve, az adócsökkentési segély kérésén akkor még csak tépelődött az ember, népiskolai tökesegély még akkor nem volt, a tandíjnak az állam által való megváltásáról és egyéb állam által nyújtandó kedvezményről szó sem volt, mert csak 1908-ban mondta ki a kormány, hogy sem teste, sem lelke nem kívánja az államosítást.

Két tűz között voltunk! Az 1907 évi népisk. törvény szerint mindkét iskolánk részére törzsfizetés-kiegészítést és korpótlékot kellett kérni, melyhez 26 mellékletet kellett csatolni — melyeket a mi kifogásolt iskoláink részére az új törvény kívánalmainak teljesen megfelelőleg elkészíteni lehetetlenség lett volna. Továbbá az állam két iskolája megnyitásával betévén a lábát kérelmünket elutasította volna, hogy kétfelé nem fizet, sőt a régi segélyt is elveszítettük volna. Végre az állam iskoláink átadása esetén kedvező előnyöket ajánlott föl, melyeket ha nem államosítunk, később már nem adja meg, mert akik 1907 őszén államosítottak, érdemnek tekintett, de ma már nem érdem. Ma már az állam sokféle anyagi kedvezményt nyújt, csak ne kelljen államosítani. Miért? Mert nincs pénze. Nálunk az állam a községet és az egyházat nagy kedvezményben részesíti, nemcsak azért, mert önként államosított, hanem nemzeti szempontból is, mivel községünk exponált, nemzetiségi vidéken fekszik.

A volt tanítói összes javadalmak hasznélvezője az egyház; még telket is, melyre az állami iskola építették, az állam vásárol. A volt két tanteremért pedig hatszáz korona évi bérleti díjat fizet, míg az államiiskola felépül.

Kevés az a lelkész, aki jókedvből, örömmel államosítana, hiszen ahol iskoláinkat államosították, legelsőben is a lelkész itta meg a levét. Hiszen az annyira felhányt vallástanítói díjért is nagyon megszolgál a lelkész.

A múlt évben a mindennapi heti hat óráért hatvan koronát fizetett az állam. A hat órán kívül még külön négy órán a konfirmándusokat

és ismétlősöket is tanítottam díj nélkül. Ott, ahol nincs önálló vallástanító, ott a lelkész nagyon le van kötve, kevés szabad ideje van. Sok helyen, ahol a lelkészt nevezték ki gondnoksági elnöknek, addig szurkálták az arra áhítozó tanügybarátok, míg kénytelen volt az elnökségről lemondani. A tanügyi közegek — tisztelet a kivételnek — sok helyen titkos információk útján neveztetik ki a gondnoksági tagokat. Ezért van, hogy sok helyen a gondnoksági tagok nemcsak hogy a tanügyhöz nem értenek — különösen faluhelyen, — de még érzékek sincs a tanügy iránt, sőt nem ritkán csak érdekcsoport. Igazolja ezt az a sokszor előforduló szomorú tény, hogy gondnokság, tanítók, községi előljáróság, tanfelügyelő farkasszemet néznek és ellentétben állanak egymással. Igaz, hogy az államosított helyeken hallgatnak a lelkészek, de ez a hallgatás sok helyen elrejtett fájdalom jele. A hallgatás nem mindig jó, nem mindig arany. Nem csak a magyarországi, de az erdélyi lelkészek is sok memorandumot tudnának írni panaszokról, sérelmeikről. De hát minek panaszkodjanak, legfeljebb az volna a felelet: *Kellett a neked, minek államosítottál!*

A tanügyi közegnek a felekezeti felül kellene állani, részrehajlatlannak, elfogulatlannak kellene lenni, mégis a kálvinista vallás iránt viseltetnek a legnagyobb hidegséggel, különösen a klerikális izű katolikus egyén a tanügyi közeg. Pedig a kálvinista magyar, nemzetünknek igazi gerincét képezi.

Egy községben, hol a ref. magyarok vannak többségben, hol csak a reformátusok államosítottak, a nem ref. tanfelügyelő megütközött rajta, hogy gondnoksági elnökül a ref. lelkész kinevezését kérték. A tanfelügyelő nem is ajánlotta kinevezés végett, azzal indokolván, hogy a lelkésznek a törvény úgy is helyet biztosít mint gondnoksági tagnak hivatalból, de meg a községben lakó oláhok megütköznének. Ez aztán nemzeti tanügy! . .

Egy öreg lelkésztársam 15 év óta issza az államosítás keserű levét és hurcolják mint becsületes embert és jó lelkészt hajánál fogva az embertelen meggyalázás piszkos porondján.

És a midőn a keresztnek egyik gyalázatától a másikig hurcolták, még az egyházi hatóságunk is gyenge és tehetetlen volt. A meggyalázást követte a rablás, gyújtogatás és más embertelen elbánás. Ennek a szegény öreg papnak nem volt más bűne, mint hogy *pap* és *kálvinista magyar*.

Ha nem volt elég vesződése és baja a lelkésznek, majd lessz, ha államosít. Ahol államosi-

tanak, ott mindig erősen talpán álljon a lelkész mindig.

A vallásóra, temetés, köznapi istenisztelet tanórákon kívül van engedélyezve, illetve ezeket a vallástanító és az énekvezér csak tanórákon kívül végezheti mint állami tanító, ha előbb végezné az ember valamelyiket, az állami tanító azt feleli, „még nem lehet mert az én óráim szerint nincs meg a kellő idő.“ Csak abból is, hogy az állami tanító órája mást mutat, mint a lelkészé, mennyi kellemetlenség származhatik.

Még az is megtörténik, hogy a szegény kálvinista papnak a g. kath. vallású iskolaigazgató tanító és róm. kath. vallású gondnoksági elnök úgy parancsolja, hogy a ref. növendékeknek ne merje a templomban megtartani az évről-évre vizsgáját.

Végre nemcsak az egyházpolitikai törvények miatt, de az iskolák államosításával is veszít a lelkészi hivatal a régi tekintélyében és évtizedek fajsúlyából. Ha a lelkésznek nem volt kellemetlensége és baja, majd lesz, ha államosít. Sok volna elősorolni azokat az eseteket, melyeken a lelkésznek az iskolák államosításával keresztül kellett mennie.

Nekem ugyan nincs panaszom. mert egyházam sem anyagilag sem szellemileg az egyháziasságot tekintve nem veszített, sőt van olyan erős kálvinista állami tanítónk, hogy egyik felekezeti tanító sem mulja felül, nem csak a tanítás eredményét illetően, de még kálvinista hithűség tekintetében sem.

Én nem merem a lelkészeket azzal a súlyos váddal illetni, hogy szabadulni szeretnek iskoláiktól.

De nem merem súlyos váddal illetni a szegény kálvinista tanítóinkat sem.

Folyt. köv.

Állandó igazgatók.

Mindig vártam az 1906 év december óta, hogy valaki meg fogja látni, s valamelyik egyházi lapban fel is hívja az illetékes hatóságok figyelmét a közoktatásügyi miniszterhez intézett kérvénynek ama pontjára, mely azt kéri a minisztertől, hogy iskoláink igazgatóinak fele, ha 12 évnél több időt töltöttek el, mint igazgatók, a fizetésekiegészítés alkalmával a VII-ik, a 12 évnél fiatalabb igazgatók pedig a VIII-ik fizetési fokozatba soroztassanak. A kérvénynek e pontja ugyanis egyházalkotmányunkba ütközik. De mivel sem mi nem vettük észre vagy nem akartuk észre venni, sem a minisztériumban

nem ismerték egyházi törvénykönyvünket: 1907 júliusi kezdettel az igazgatókat külön státussá tette a minisztérium, amennyiben a 25 igazgató közül a 13 évesnél idősebb 13 igazgató a VII-ik fizetési fokozatba került, 12 igazgató pedig, kik még nem töltöttek el az igazgató-ságban 12 évet, a VIII-ik fiz. fokoza'tba.

Az igazgatónak külön fiz. fokozatba sorozása E. T. 470 §-ába ütközik, mely nem fizetést, hanem csak külön tiszteletdíjat állapít meg a gimn. igazgatók részére, még pedig a teljes gimnáziumban 300 frtot; nem teljesnél pedig 200 frtot. S ez a tiszteletdíj igazgató-tanárnak nyugdíjigényét nem módosítja, de nem is módosíthatja, mert ez nem állandó fizetése, hanem csakis addig kapja, ameddig igazgató. Igazgató pedig először is, de a második, harmadik ciklusban is csak akkor lehet, ha ilyenül mindannyiszor megválasztják (E. T. 479 §.)

Ha nem választják meg újra, vagy lemond, tiszteletdíjra igényt nem tarthat, s a kevesebb óraszám kedvezményétől elesik, mert a rendes tanárok sorába visszalépve, a köteles heti óraszámában tanít. De mi lesz ezután? Elsőben is az, hogy a kálvinista igazgatók többé nem fogják tanártársaikat azzal a sokat mondó szállóigével megnyugtatni tisztükbe lépésükkor, hogy ők csak „primus inter pares“, tehát semmi megkülönböztető jegyük, hatalmuk, kiváltságuk nincs, ők is csak tanárok, egy időre azonban tanártársaik bizalmából „igazgató-tanárok“ lesznek. Ezentul nem lesznek egyenlők a többivel, s első az egyenlők között, mert mindjárt igazgatóvá megválasztásukkor, ha még tanári szolgálatban nem töltöttek is 9 évet, a IX fiz. fokozatból a VIII-ikba, s ha nem töltöttek is 19 évet, a VIII fokozatból a VII-ikbe kerülnek. Tehát nem külön tiszteletdíjat, hanem magasabb fizetést fognak kapni. De hogy ez a fizetés állandó fizetés természetével birjon, vagyis aki már egyszer megkapta, az élvezze is azt mindig, akkor is, amikor már nem igazgató, ezt nem akarom elhinni. De ha nem állandó javadalom, akkor az nem lehet fizetés, hanem vagy tiszteletdíj, vagy bér, melyek a nyugdíjba nem számíthatnak be. Igen, de a tanárok nyugdíjigénye azonnal módosul, mihelyt magasabb fizetés élvezetébe lépnek, így azok a tanárok is, kik igazgatókká megválasztatnak s a VIII-ik, vagy a VII-ik fokozatba léptetnek elő, követelhetik, mint tudom követelni is fogják, hogy nyugdíjigényük az új fizetés szerint módosíttassék, tehát fizetésük, dacára annak, hogy igazgatói minőségük nem állandó, állandónak ismertessék el, tehát akkor is kapják azt, ha igazgatói tisztüket az új választás előtt leteszik, lemondanak, vagy ha az új választáson nem választatván meg, a rendes tanárok sorába visszalépnek. S mi következik ebből? Az, hogy egy tanári szolgálatban 1—2 évet eltöltött ember törekedni fog a bizalom erőszakos megszerzésére, hogy az igazgatói székbe, ha rövid időre is bejuthasson, mert mihelyt bejut, rögtön a VIII-ik fiz. fokozatba lép, s nyugdíja is magasabb

leszen; s az, hogy azok az igazgatók, akik már két 6 éves cikluson keresztül igazgatók voltak, de tanári szolgálatuk még nincs 19 esztendő, minden áron oda fognak dolgozni, hogy a harmadik ciklusra is megválasztassanak, mert akkor a VII-ik fiz. fokozatba fognak lépni, míg ha nem választják meg őket, tanári szolgálati éveik után csak VIII fizetési fokozat javadalmával kénytelenek megelégedni, s így mi hasznot sem látnak abból, hogy 12 évig dolgoztak, mint igazgatók, mikor az is, aki csak 1 évig volt is igazgató, ugyancsak a VIII fiz. fokozat szerint kapja fizetését, s van igénye nyugdíjra. De a példák legjobban megvilágosíthatják, micsoda lehetetlen helyzeteket teremthet az igazgatóknak a tanárokétól külön fizetési osztályba való osztása a mi választási rendszerünk mellett. Két példát fogok felemlíteni e végből. Egyik erdélyi iskolánál X tanár igazgatóvá választatván, 6 évet töltött a 90-es években igazgató minőségben. A következő 6 évre Y-t választották igazgatóvá. Ez is eltöltött, mint igazgató 6 évet, de újra megválasztását nem kívánta, s ekkor igazgatónak újra X-et választották meg 6 évre. Ha X-et a 3-dik hat éves ciklusra is megválasztják: igazgatói éveit honnan számítják? Az első választástól, vagy a másodiktól? Ha a folytonosságra nem tekint a minisztérium, s az első, akkori harmadszori megválasztása napján a VII-ik fiz. fokozatba kerül, mint 12 évesnél régebbi igazgató. De nem kell azért igazgatónak lennie, mert mint tanár is majd nem ott van szolgálati éveit után, 400 korona a különbség csak igazgatói és tanári fizetése között. De ez meg 200 koronával kevesebb annál az összegnél, amelyet mint teljes gimnázium igazgatója E. T. 470 §. alapján jogosan megkövetelhet, mert tiszteletdíja a hivatkozott § értelmében 600 koronánál kevesebb nem lehet, másodiktól akkor, mint 12 évnél fiatalabb, s 12 évnél nem idősebb igazgató a VIII fiz. fokozatba kerül, ugyanoda ahol mint tanár szolgálati éveit után rég ott van. Tehát ez esetben nem kap semmit igazgatói működéséért, tehát azt a tiszteletdíjat sem, mely E. T. 479 §. alapján megilletné, mert hogy az igazgatók állandó fizetés természetével bíró magasabb fizetést, s ezen felül még az E. T. 479 §-ában említett 400, vagy 600 korona tiszteletdíjat is kapják, hinni sem merem, de elképzelni sem. E példa minden tárgyilagos embert meggyőzhet arról, hogy az új rendszer mellett nem lesz rá eset, hogy valaki 20 éves tanárságának betöltése után, tehát akkor, mikor tapasztalata legtöbb, s a vezetésre leghivatottabb, a leghiggadtabb, vállalkozzék az igazgatás terheinek vitelére. Vagy ha az erdélyi iskola igazgatójának példája meg is ismétlődik, s 26 éves tanársága alatt valaki három 6 éves ciklusra, de nem egyfolytában választatik meg igazgatónak, vajjon megelégszik-e ezután azzal, hogy ő mint igazgató ezért a dolgozáért csak 400 kor. javadalmazást élvezzen, s

vajjon követelheti-e az igazgatói 600 koronás tiszteletdíjat is, s milyen alapon?

Egyik tiszántuli gimnázium igazgatójává a presbiterium nem tudom mi okból az iskolának egyik helyettes tanárát, oklevéllel még nem bíró tanárát választotta meg. Az egyházkerület a választást az oklevél megszerzésétől tette függővé. Az illető megszerezvén azt, rendes tanárrá választatott, s igazgatónak is elismertetett. Ilyen választási eset megismétlődése esetén milyen lesz az ilyen igazgató helyzete ezután? Az ilyen igazgató a IX fiz. fok. 2-ik osztálya helyett, hova mint rendes tanár beosztatnék, beosztatik a VIII-ik fiz. fok. 3-ik osztályába, vagyis a helyettes tanári fizetés, 1600 koronáról felszökik a fizetése egyszerre 3600 koronára, 2600 korona rendes tanári kezdő fiz. helyett. Az az ember tehát, aki még 1 napos rendes tanár, s 1 napos igazgató egy személyben, az igazgatói decorum, kevesebb óraszámmon kívül 1000 korona fizetést huz; míg az a tanár ember, akit mint 26 éves tanárt ültett a közbizalom a harmadik ciklusra is, a 12—18 évekre az igazgatói székbe, csak 400 korona fizetést fog kapni, mint igazgató.

Láthatni az itt elmondotakból, hogy középiskolánk igazgató tanárainak a tanárokétól elütő fizetési fokozatba sorozása sok zavarnak, s bonyodalomnak, kellemetlenségnek lesz okozójává.

* * *

Talán az előbb érintett zavarnak, bonyodalomnak, s helyenként előfordulható kellemetlenségnek előrelátása a megelőzésükre irányuló törekvés, vagy pedig az a törekvés, hogy igazgató-tanáraink, mint egy, azonos munkát végezni kötelesek és hivatottak, ne alacsonyabb és felsőbb, hanem egy s ugyanazon fizetési fokozatba soroztassanak, indithatta az „Országos ref. Tanáregyesület“-et arra, hogy az 1906 évben az igazgató-tanárok számára kért VII és VIII fiz. fokozat helyett az 1909 évben már csak a VII-iket kérelmezze a minisztériumtól, mintha az 1904 évi zsinat 1907-ben életbeléptetett VI t. cikkének 96 §. 85 §-ának 1. pontja és 83 §-ában másként állapította volna meg a gimn. igazgató-tanárok helyét s helyzetét egyházunk életében, mint az 1891-iki zsinat 479. 470, és 469 §-aiban. A két zsinatnak e tárgyban hozott határozatai teljesen azonosak a nem-állandóságot, külön tiszteletdíjat és kevesebb heti óraszámot illetőleg annyira, hogy még szövegük is egy, különbség csak ott van, hogy az 1891-ikitől eltérve az 1904 évi zsinat kimondotta azt, hogy az igazgató-tanár a „kebelbeli“ rendes tanárok közül, s „a tanárkar meghallgatásával“ választatik legalább 6 évre. Tehát ha az 1891-iki zsinat idézett §-ai szerint nem lett volna megengedhető az, hogy a ciklusról ciklusra választandó igazgató-tanárok a tanárokétól elütő VIII és VII

fiz. fokozatokba soroztatnak, époly kevés engedelmet adnak az 1904 zsinat VI. t. c. idézett §-ai arra, hogy a tanárokétól elütő s most már csak egy, a VII. fiz. fokozatba soroztassanak, mert tisztókben époly kevésbé állandók; most 1909-ben az új egyh. törvények hatályba lépte, 1907 aug. 1 óta mint nem voltak állandók 1906 s 1907-ben, mikor a külön fizet. fokozatba sorozást kérték az 1891-ik törvény érvényessége idején.

Az igazgató-tanároknak a VIII és VII-ik fiz. fokozatokra épített külön státusba sorozásából várható bonyodalmat s helyenként előfordulható bajokat tehát nem fogja megelőzni, elhárítani az, ha a minisztérium az egy, a VII. fizetési fokozaton álló külön státust megteremti is kérésre, de E. T. szelleme ellenében. Mert a baj fészke a törvényünkben kimondott legalább 6 évre „választás“ a külön tiszteletdíj, melyek azt mondják nekünk s parancsolják, hogy az igazgató-tanár tiszte nem állandó, s nem külön státusba, külön fiz. fokozatba tartozik, hanem csak külön tiszteletdíjban részesül. E kettő között pedig nagy a különbség!

S mivel a VIII és VII fiz. fokozatokra épített külön státus már megvan, s talán (?) meg lesz az ennél előnyösebb VII fiz. fokozatra épített külön státus is, mely megszünteti a külön tiszteletdíjat, kell, hogy megszüntesse az igazgató-tanári tiszte nem állandó jellegét is, mely amannak alapja, mert csak így leszen biztosítva a külön fiz. fokban állandó megmaradhatás, s csak ha valaki így állandóan, vagyis megbízás nélkül élvezi a javadalmat igényelhet utána nyugdíjat is. Az előzményekből zárótételül ezt vontam le a hajdunánási gimnáziumnak fentartó testülete, mikor ez évben a mostani igazgatót állandó igazgatóvá megválasztotta. E választást tárgyalta a tanügyi bizottság, megerősítés végett a mostani kerületi gyűlés elé terjesztendő. Hallatszott ugyan ellenvetés a tanügyi bizottságban az állandóság ellen, de a többség elfogadta, s mint határozati javaslat fog a kerületi gyűlés elé kerülni. Hogy a kerület bölcsesége miként fog határozni, nem tudom. De hogy törvénykönyvünk milyen határozatot kíván, az eddig mondottakból mindenki következtetheti. Csak azt kérdelem, honnan van az, hogy 1891-ik évi E. T. 479 §-ában is benne levő „az igazgató-tanár legalább 6 évre választatik“ rendelkezését 18 év múlva s már egy új, az 1904 évi törvény életbeléptetése után pedig 2 év múlva kezdik úgy értelmezni, hogy abban az „állandó“-vá választás is megengedett. S 1891 óta miért most kerül ilyen „állandó igazgató“-vá (már nem is állandó igazgató-tanárrá!) választás ténye megerősítés végett kerületünk gyűlése elé, mely pedig 18 év óta sok választást erősített meg? A kérdésre kiki maga adjon feleletet.

vünknek haláját trónod elé tesszük, noha mit sem érde igaz érzéstől sugallt áldozatul, mert ekkor is a Te láthatatlan kezéd vezérlő ereje volt a támogatónk; tied a dicsőség, mert hisz Te őrzöttél, hogy a bennünk fogant ingatag jószándék a gátló akadály első szirkövénel már meg nem semmisült.

Tied a dicsőség Istenünk, jó Atyánk, mert testi és lelki erőnket tápláltad az elmúlt éven át. Tudományt szomjazó ifju gyermekidben őrzötted a szellemnek világát, hogy az ösmeretek új tündérkertjébe a mikor belépnek, el ne káprázzanak. Apoltad lelküknek tiszta nemességét, hogy abban az isten-és ember-szeretet kicsiny mustármagja egykor terebélyes fává nevedekdjék s a munkás szeretet gyümölcsét teremje. Áldott legyen neved Istenünk, jó Atyánk, hogy a vezetőkkel, a tudomány s erkölcs tanítóival is minden pillanatban éreztetted Lelked segítő erejét. Te vezetted nyelvök szólanitudasát, hogy folyjon ajkukról mint az édes szinméz, a tudomány szava s Te formáltad bennök a szívnek jóságát, hogy a lelkök mélyén fakadt bölcs értelem szívhez szólva találja meg utját az ifju fogékony gyermek kebelben.

És most eltávoznak, pihenőre térünk végzett munkánk után, nagy Isten, jó Atyánk. Ám légy ott is velünk. Egy újabb esztendő újabb csatájára megújult erővel övezd testünk, lelkünk. És mindenek felett segélj szünetlenül, hogy reád gondolni, neved magasztalni, — ha megnyugosunk is a bennünk emésztő szellemi munkától — ne szünjünk meg soha. Minden gondolatunk és lelkünknek minden felszálló sóhaja téged dicsőítsen, ki övo s vezérlő szent szereteteddel ott álltal mellettünk megfutott életünk minden pillanatán és a kinek gondod nem mulik el rólunk, hanem magas célunk s bölcs elrendelésed jövőd után is kézenfogva vezetsz örökkön örökké. Ámen.

Külföldi levél.

VI.

Elberfeld, 1909 március 19.

Kedves barátom!

Tegnap reggel indultam el Hamburgból s a hannover-westfali területeken népes és virágzó városok érintésével mint: Bréma, Osnabrück, Duisburg, Düsseldorf megérkeztem Elberfeldbe. Megérkezésem után azonnal látogatást tettem Lütge Benjamin lelkésznel, a ki Dewerthstrassén lakik. Lütgenek éppen látogatást kellett tenni s ezért nem sokáig beszélhettem vele.

Ezután megtekintettem Elberfeldet, a melynek 167 ezer lakosa van s igen gazdag kereskedő város. Rendkívül csodálatos építmény az ugynevezett Schwebbahn, a mely magasan a Wupper folyó felett vascölöpökön, electromos erővel hajtva megyen. Ezzel közlekedik a két egymás mellett fekvő város Elberfeld és Barmen lakossága. Estére vacsorára lévén hiva Lütge lelkészhez bő alkalmam volt vele az egyházi életéről beszélgetni. Lütgenek, a ki itt a holland-református egyház lelkésze, igen szép családja van; 7 gyermeke él jelenleg s oly megható volt, a midőn annyian ültük körül az asztalt. Vacsora előtt imádkozás, utána pedig bibliaolvasás és

énekés volt. Ezután Lütgevel felmentünk az első emeleten levő szobájába s itt elbeszélte egyházának rövid történetét, a melyet tulajdonképen, Kohlbrügge alapított. Kohlbrügge hollandi származású volt s eredetileg lutheranus, de a rationalismus szertelensége, továbbá Kalvin munkáinak tanulmányozása által teljesen református lett s ide jött Elberfeldbe 1846-ban. Itt azonban abban az időben, a midőn annyira erőszakolták az uniót a lutheranusok és a reformátusok között, nem engedték egy ideig a szószékbe. Ekkor vált el a reformátusok egy része a hivatalos egyháztól, mivel az uniót nem akarta. Végre a szelidlelkületű IV. Frigyes Vilmos elismerte a Kohlbrügge egyházát 1847-ben mint folytatását a régi református egyháznak. Kohlbrüggéről, a ki 1875 március 5-én halt meg, felesleges sokat beszélnem itt, hiszen az ő neve magyar református egyházunkban nagyon is ismeretes, különösen remek egyházi beszédeinél fogva. Ezen beszédeknek, valamint imádságainak nagy részét segédlelkésze s aztán utódja Künzli irta le gyorsirással, mivel Kohlbrügge életének utolsó éveiben sokat szenvedett szembajban. A ki különben Kohlbrügge életrajzával részletesebben óhajt foglalkozni, annak ajánlom figyelmébe Zahn munkáját: Aus dem Leben eines reformierten Pastores: továbbá a Wichelhaus által megkezdett s Kohlbrügge veje dr. Böhl Eduard által kiegészített ily című munkát: Lebenskizze von dr. Hermann Friedrich Kohlbrügge weiland Pastor der niederländischen-reformierten Kirche. A holland református egyház jelenleg 1600 lelket számlál. Van még egy másik lelkésze is, a kit Lochernek hívnak. Ez a kis egyház évenként közszükségletre saját fentartására több mint 10000 márkát ad össze, nem kivétel, hanem önkéntes adakozás folytán. A lelkészek ismerik gyülekezeteik minden tagját s a presbiterek pedig kötelességöknek ismerik bizonyos időközben meglátogatni az egyház tagjait. Igen szép szokás a lelkészek részéről a betegek meglátogatása.

Másnap délelőtt 9 órakor megnéztem az ugynevezett református „Kandidatenstift“-et a melynek vezetője egy cseh származású férfiú dr. Boatsek. Igazán lekötöző módon fogadott s előadta, hogy az intézet célja az, miszerint néhány református theologus, a ki az első vizsgát letett, itt előkészülhessen a második vizsgára az intézet vezetőjének a segítségével. Az intézetet a gazdag elberfeldi ref. egyház tarja fent. Ugyanis itt meg kell említenem, hogy az unio annyira nem sikerült, miszerint külön van két lutheranus és külön van két német református egyház. Dr. Boatsek, a ki dr. Böhl utódjának van kiszemelve a bécsi evangélikus theol. facultásra, elkísért egészen Lütge lelkész lakásáig. Lütge lelkész maga volt a jóság és a szívesség velem szemben s még arra is vállalkozott, hogy eljött velem az 1827-ben alapított barmeni missióházba.

A missióházban a házi atya — bizony a nevére már nem emlékszem — vezetett körül bennünket. Az intézet célja az, hogy egyszerű embereket képezzen ki a külmissió céljaira. E végből a felvett növendékeknek 3 évig kell tanulniok az intézetben, előzőleg 2 évig az előkészítő iskolában. Megnéztük az éttermet, a házi kápolnát, tantermeket, az egyes növendékek szobáit. A növendékek között bizony vannak már 28—30 évesek is. Ezek aztán részint Ázsiába, részint Afrikába mennek hittérítés végett. Érdekes, hogy legtöbb az idegen világ részbe való kimenetele előtt megházasodik s ifju nejevel a vadak közé megyen nászutazásra. Bizony szomorú nászutazás, a mely gyakran vérfürdővel végződik.

Van itt a missioházban egy nagy terem, a melynek egyik fala azon missionáriusok arcképével van tele, a kik a benszülöttek által megölettek. Igen szép gyűjteményt lát az ember az itteni muzeumban. A missionáriusok gyűjtötték össze a benszülöttek között: Kinában, Borneo szigeten, Afrikában stb. Megnéztük az intézet terjedelmes, a Wupper-völgyére remek kilátással bíró kertjét is, melynek egy részét Barmen városa akarja most megvenni utcarendezés végett. Az intézet terjedelmes történetét megvettem. A házi atya pedig különféle folyóiratokkal és füzetekkel ajándékozott meg, a melyekben megható történeteket olvashatni a külmiszi mezejéről. El is határoztam, ha Isten éltet, hogy ezen történeteket, magyarra lefordítva vallásos estélyeken vagy a népkörben diószegi hiveim előtt felolvasom.

Déli egy óra volt, a midőn Lütgével hazaérkeztünk. Megmutatta egyszerű, de izléses templomukat, a melék helyiséget. Elmondta, hogy náluk az urvacsorát úgy veszik fel, hogy a szószek előtt egy hosszú asztal van megterítve s a mellett foglalnak egymásután helyet az urvacsorában részesülők; 1600 lélek közül 300 rendszeren felveszi az urvacsorát. Meg kell még itt említenem hogy ezen év július havában Elberfelden lesz az ifjusági egyesületek világszövetségének a gyűlése. De Lütge, bár felszólították, ez alkalommal nem adja át szószékét az ifjusági egyesületekről való előadás tartására. Szerinte a szószékről csak az Isten ígéjét lehet hirdetni. Az ebéd valóságos internationalis társaságot gyűjtött össze Lütgénél. Ő maga holland, Locher francia származásu hugonotta család ivadéka, Dr. Boatsek cseh, en meg magyar. Különböző nemzetiségűek voltunk, de a Jézus iránt való szeretet összekötött bennünket. Igen érdekes diskusszió fejlődött ki ebéd után azon témáról hogy miként fogta fel Luther és miként fogta fel Kalvin a zsoltaárokat különös tekintettel a messiási jövendölésekre.

Majd később elmentünk az egyház temetőjébe. Mily szép szokás, hogy itt a temetőben mindenkinek egyforma sírja van. Mindenik sírja egyszerű kőlap van téve, a melyre fel van írva a sorszám, az illető neve, születési és elhalálozási éve. A sírokat zöld borostyán futja körül. Az öngyilkosok sírjánál nincsen semmi felírás, csak a sorszám. Meghatva állottam meg dr. Böhl Eduard sírjánál, a ki bennünket magyarokat annyira szeretett. Itt nyugszik első nejével a Kohlbrügge leányával, de van hely hagyva második neje leendő sírja számára is. A temető elején van egy csarnok az ugynevezett leichenhalle, a hol a lelkeszek szokták tartani temetés alkalmával a gyászbeszédet. A temető mellett nagyon szép kiterjedésű erdeje, illetőleg parkja van az egyháznak.

Végül Lütgének eddig említett szivességei közül meg kell említenem azt is, hogy elbucsuzásunk után este, a midőn már le is feküdtem, a kaiserhofba, a hol szálva voltam, nagyobbik fiától egy csomó könyvet küldött nekem ajándékol úgy, hogy valóságos kis könyvtárt tenne ki a mostani külföldi utazásomon összegyűjtött különféle számos könyv, füzet és folyóirat.

De zárom levelem. Holnap Casselen, Hallén át Lipcsébe utazom.

Szerető barátod

Veress István.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk közgyűlése.

(Folytatás.)

Tudomásul vette a közgyűlés a lelkészképesítési és a decemberi tanítóképesítő vizsgálatokról szóló jelentéseket.

Az egyházkerületi pénzügyi bizottság kimerítő jelentése s javaslata alapján több nagyobb fontosságú kérdés nyert elintézését. Nevezetesen a nagyváradi tanítóképzőintézet újabb segélyezést kérve, javaslatot a költségeloirányzat készítésekor fog tenni a pénzügyi bizottság. A „Szövetség” című mű segélyezésére a VIII-ik pénztári csoport 75 koronát fordíthat. A gyakorlóiskolai tanító fizetésügye rendezést nyert, s 180 korona fizetésekiegészítés a helybeli egyházköztség pénztárára harittatott. Egyházkerületünk egy lelkészárvának a Protestáns Árvaházban való ellátására 425 korona segélyt vett fel a költségvetésbe már évekkkel ezelőtt. Azonban a hirdetés ellenére sem találkozott lelkész árva, a ki az árvaházi helyet igénybe ohajtotta volna venni, a mi talán a meghirdetés módozatának volna tulajdonítható. A közgyűlés úgy intézkedik, hogy a püspök az espereket keresse meg a pályázatnak a körözésével; a jelentkezők közül a felvételre a püspököt kéri fel. Egy újabb könyvatos ujság sajtóirodai célokat szolgálván, megfelelő díjazásért közreműködését ajánlja fel az egyházkerületnek. Mivel ebben az irányban az öt egyházkerületnek már szerződése van egy más vállalattal: az ajánlkozás nem volt figyelembe vehető. A püspöki iroda eljárójának a fizetése több évtized óta havi 50 korona volt. A megváltozott megélhetési viszonyok sürgették, hogy legalább havi 60 koronára emeltesék fel az, mit a közgyűlés teljesített is. A püspöki hivatalban a teendők annyira felszaporodtak, hogy állandóan kisegítő munka erőt kellett alkalmazni, a mi a dolog természeténél fogva személyi változások s az ad hoc való alkalmazás miatt nem vezetett célhoz. A pénzügyi bizottság azt javasolja, hogy szerveztessék fogalmazói állás a püspöki hivatalban évi 1600 korona javadalmazással. A közgyűlés a javaslatot elfogadja s megbizsa a püspököt, hogy a fogalmazói állást már erre az évre töltsse be, a pénzügyi bizottság pedig megbizást nyert, hogy javaslatot adjon arra nézve, hogy az 1600 k. melyik pénztári csoport jövedelméből fedeztessék?

Ugyancsak a pénzügyi bizottság feladata lesz, hogy az őszi egyházkerületi közgyűlés idejére javaslatot készítsen az iránt, hogy a püspöki visitatio költségére mekkora összeg s melyik pénztári csoport terhére lesz felveendő a költségvetésbe? Tudomásul vette a közgyűlés, hogy úgy a számvető, mint a pénzügyi bizottság tüzetesen megvizsgálta s rendben találta az 1908 évi egyházkerületi pénztári számadást, annál fogva Rózsa Sándor pénztárnokot és Agárdi Lajos könyvvizsgáló ellenőrt a szokásos fenntartással a számadás terhe alól feloldozta. Megemlítjük, hogy a pénztárnak a forgalomban 1,878,617 k 08 fillér bevétele és 1,855,471 k. 44 f. kiadása volt; ebből jövedelem (nyereség) 1,455,276 kor. 38 f., költség pedig 1,323,406 k. 88 f.; a tiszta nyereség, mint fedezeti többlet 132,299 k 01 f., fedezeti

hiány (a vidéki gymnasiumok tanári gyámintézete pénztáránál) 429 k 51 f. A többlet huszonhat pénztári csoport közt oszlik meg; jelentékeny a többlet az egyházi és iskolai segélyalap (XIX. pénztári csoport) pénztárában, 51,574 k 81 f, és az átmenetileg itt kezelt vegyes pénztáraknál 11,247 k 84 f. erejéig. A kongruapénztár 265,060 k 83 f. bevétellel s 264,575 k 27 fillér kiadással szerepel. Az adócsökkentési államsegélypénztár az év legvégén 398,949 k 90 f. bevételi, 393,214 k 37 f. kiadási forgalommal zárult; a közigazgatási államsegély 60,800 k bevételi s kiadási forgalmat idézett elő. A gymnasiumi tanári fizetésekiegészítések pénztárában a forgalom 101,637 k 86 f. bevétellel és 100,169 k 09 f. kiadással találkozunk; ezekhez járul még, mint átmeneti tétel forgalmi számban a nagymajláthi egyházközség államsegélye 32996 k 26 f. bevétellel s ugyanannyi kiadással; a szapáryfalvai egyházközség 14,628 k 05 f. bevétellel s ugyanannyi kiadással, a kunágotai egyházközség 5820 k bevétellel és ugyanannyi kiadással, a Kálvin-alap 5847 k 72 f. bevétellel s ugyanannyi kiadással, a Bocskay egyetemi tanszéki alap 6898 k 56 f. bevétellel s ugyanannyi kiadással. Látható ezekből, hogy az egyházkerületi pénztár forgalma s így munkaterhe a legutóbbi két év alatt 627,578 k 35 f. bevétellel és 620374 k 05 f. kiadással, s mintegy nyolc újabb pénztári csoport kezelésével szaporodott.

Erre való tekintetből tette az egyházkerületi h. számvevő azt az indítványt a számadásvizsgálásról szóló jelentése kapcsolatában, hogy legalább a csoportok összevonása által könnyíteni kellene a pénztári kezelésen. Az indítványt úgy a pénzügyi bizottság, mint ennek javaslata alapján az egyházkerületi közgyűlés elfogadta s a pénzügyi bizottság útján javaslatot vár az összevonás érdekében az őszi közgyűlés idejére. A pénzügyi bizottságnak azt a javaslatot, hogy az egyházi közigazgatási segélyből az egyházmegyék espereseinek fejenként juttatott évi 1500 kor. honorarium ezentul nem egyszerűen, hanem évnegyedenként utólagosan fizetessék ki, elfogadta a közgyűlés. A tüzkármentesítési szerződés értelmében a Fonciére biztosító intézet benyújtotta az 1908 évi számadását s befizette az egyházkerületi pénztárt illető két cím alá foglalt 15761 kor. 33 fillér jutalékot. A számadás helybenhagyást nyert és a befizetés megtörténte tudomásul vétetett. Az ide vonatkozó végzés vétele után az egyházmegyék jutalékát a pénztár szét fogja küldeni.

Karai Sándor főgyimn. igazgató felolvasta az ujonnan építendő gymnasiumi pénztár állásáról szóló jelentését. Köztudomás szerint építkezésre a Peterfia-utcai 1. 3. 5. és 7. sz. házastelkek vannak kiszemelve, melyek közül a 3. és 5. számúak a kollégium tulajdonát képezik (Margitay ház és Dobray-ház); a többiek az építőpénztár megvette. A telkek értéke 230.000 koronát tesz; az építési költség 978.780 koronára rug, a butorzás pedig 146.820 kor. Az államkincstártól építkezési segélyt eddig 300.000 koronát nyert a pénztár, s meg van ígérve, hogy az 1910 évi országos költségvetésbe újabb 300.000 kor. építési segély lesz felvéve. Debrecen szab. kir. város törvényhatósága 400.000 koronát szavazott meg építési segélyül. Fedezetlen még mintegy 355.000 kor. Az építkezési ügygel foglalkozó bizottság intézkedett, hogy a debreceni református egyházközség is kerestessék meg, hogy legalább 150.000 kor. építési segéllyel mozdítsa elő a tervezett nagy méretű építkezést. A megkeresésre válasz még nem érkezett a debreceni presbi-

teriumtól, de annak tartalma már csak azért sem lehet egyéb a legkedvezőbbnél, mert hiszen főgymnasiumunk tanulói népességének mintegy fele részét (300) helybeli tanuló ifjak képezik. A jelentés megnyugvással vétetett tudomásul.

Örömmel értesült a közgyűlés a magyarszéki missiói körlelkészség, a dobresti leányegyházközség, a nagyszentmiklósi fiókegyházközség megalakulásáról a köröstarcsai új iskola szervezéséről.

A hódmezővásárhelyi énekvezérek temetések alkalmával a gyászoló felek kívánságára (természetes hogy külön díjazás mellett) orgonakisérettel szólóénekeket szoktak gyakorolni. Ezt az eljárást a presbyterium hitelvi felfogásból kiindulva betiltotta. A presbyterium határozatát az énekvezérek az egyházmegyére felebezték, hol azt feloldták. Ez ellen élt felebbezéssel a kerületre a presbyterium. Dicsőfi József főjegyző referálta az ügyet s indokoltan javasolta, hogy a presbyterium határozata az egyházmegyei határozat megsemmisítése mellett erősíttessék meg. Az előadói javaslatot a közgyűlés elfogadta.

A bekésbányai egyházmegyéről az az indítvány került az egyházkerületi közgyűlés elé, hogy rendelkezés meg az, a melynél fogva a „ref.“ rövidített szócska egyszerűségekorra mellőztessék, s a kifejezés írásainkban teljes egészében „református“, vétessék használatba. Az inkább felszólalás-számba menő ötletes indítványt a jelen alakjában kicsinyes kérdéssel foglalkozónak találták a közgyűlési tagok. Az egész ügyet, az esperesi hivatalok saját hatáskörükben is elintézhetik, épen azért letette azt a napirendről.

A körösnagyrévi missiói körlelkészség betöltésével a püspök megbízott. A nagybocskói új anyaegyházközségnek az őt megillető egy szavazati jog megadatott. A balazséri egyházközség a gondnoki szavazásról felvett jegyzőkönyv aláírását megtagadta. Mint belkörü intézkedést igényelő ügy visszaadott.

Dr. Barcsa János egyházkerületi levéltárnok megbízást vett a közgyűléstől arról nézve, hogy az egyházkerületi jegyzőkönyvek betűsoros tagymutatóját folytatólagosan készítse el. A karcagi egyházközség lelkészi új díjlevele fizetésekonkítást vonván maga után, az egyházmegyének azt a rendelkezését, hogy a régi díjlevel tartassék fenn, a közgyűlés megerősítette.

A parochiális könyvtári díjak kezelésével a közgyűlés az egyházkerületi pénztári hivatalt bizta meg. A hátralékok beszédese s Budapestre való felküldése az egyházmegyék espereseinek lesz ugyan még feladata, de az újabb díjak már az egyházkerületi pénztárhoz lesznek küldendők.

A feketetői, felsőábrányi, biharszéplaki, vajdai, tisztaugi, szatmárudvari, penyigei, óvári, hermánszegi, kigyósi, hegyközpályi es nyüvedi egyházközségek lelkészi kaplantartásra vannak utalva. A kaplantartási díj utalványozása érdekében a közgyűlés a szükséges felterjesztést megteszi a konventhez.

Mezőhegyen új egyházközség alakult, ennek díjlevelét a kerületi közgyűlés megerősítette.

A 40 korona birsággal sujtott mezőgyáni egyházfit az egyházmegye a birság alól felmentette; azonban az egyházkerület a nagyszalontai egyházmegyei férfiak informáló kijelentéseivel szemben is a presbyterium marasztaló határozatát erősítette meg.

Az esperesi kar részletes s tüzetesen kidolgozott jelentést terjesztett be az önálló énekvezérek segélyezésért

vonatkozólag abban az irányban hogy az országos lelkész nyugdíjintézetbe befizetendő belépési járulék bizonyos részének (40%) befizetésével legyen segítségére az egyházkerület az önálló énekvezéreknek. Számba vett az esperesi kar 20 ilyen énekvezért, a kikre 5 éven át évi 2462 kor. befizetésének terhe hárul. Az esperesi kar nagyon méltányosnak tartja, hogy ebből az összegből fizesen be az egyházkerület 40% ot. Teljes belépési járulék címen 27678 K.-78 fill. a fizetendő. (t. i. a fizetés 33% a.) Ebből 10% levonotván, a 23%-os befizetési járuléknak megfelelően, évenként, 5 éven át mintegy 989 korona újabb teher háramlanék az egyházkerületi pénztarra. Előbb ugylátszott, hogy a nagyon igénybe vett egyházkerületi pénztár kiméltése szempontjából sőt mondhatni fedezet hiányában az esperesi kar javaslatát nem fogadja el a közgyűlés, annál is inkább, mert, mint megjegyezték, az énekvezérek nem kötelesek belépni a nyugdíjintézetbe. Az elnökség szavazásra bocsátotta e kérdést, s az esperesi kar javaslata egyetlen szótöbbséggel határozati erőre emelkedett; a szükségelt fedezet megkeresése az egyházkerületi pénzügyi bizottság terhes feladata leend.

K Ü L Ö N F É L É K .

Az olvasókhöz.

A most lefolyt egyházkerületi közgyűlés elébe indítvány adatott be hivatalos lap állítása és kiadása iránt. A kerület, melynek határozatát mi semmiképpen nem akartuk befolyásolni s azért ez ügyet lapunkban nem is érintettük, egyhangu határozattal a hivatalos lap ellen döntött s nem fogadta el az indítványt. Marad tehát a régi helyzet amely szerint a kerület az egyház, iskolák, tanárok, tanítók ügyének, a belhivatalnokok érdekeinek, a közvélemény irányításának és érvényesítésének, hű és igaz szolgálatait, az evangéliom szent egyházunk elveinek terjesztését a sajtó útján és a nagy nyilvánosság előtt továbbra is a *Debr. Pr. Lapra* bizza. Őszinte lelkesedéssel, bátor szókimondással, jóakarattal, legjobb erőnk és igyekezetünk szerint végeztük eddig is ezt a munkát. És így akarjuk azt végezni továbbra is, míg a lap fentartása reánk hárul és vállainkról a terhet más erősebb le nem veszi. Mindazonáltal szükségünk vagyunk olvasóink, egyházaink, iskoláink, lelkészeink és tanáraink, világi uraink és hiveink nagyobb támogatására. Nincs most itt helye és ideje annak, hogy a szaporodó hátralékok s a növekedő anyagi nehézségek gondjait részletesen szóvá tegyük. A kerület rendelkezett velünk, a közérdek parancsol, lelkészeink helyzete védelmet és támogatást követel s mi ujult erővel ismét a csatasorba állunk és teljesítjük kötelességünket. De éppen ezért arra kérjük megbízóinkat, előfizetőinket, egyházainkat és a *kiknek irántunk*

kötelezettségeik vannak. Adják meg nekünk is, a mi minket illet, az előfizetést, a hirdetési díjakat és a több év óta kint lévő hátralékokat is.

Támogassák egyébként is a lapot, hogy a lap is őket támogathassa. Erős anyagi gondoktól ment, jól értesült sajtó nélkül meg nem állhatunk; sem mi sem egyházaink. Ezt kell megszivlelni még azoknak is, a kik a hivatalos lap kérdését felvetették s a kiknek állásfoglalását mi nem gátoltuk. Hivatalos lappal vagy anélkül, de nem szabad egyházunkat a sajtóban védelem nélkül hagyni. Hivatalos lappal vagy anélkül, de igazainkat az egész vonalon érvényesíteni tartozunk. A kiket ez a cél vezet, jöjjenek hozzánk; megbecsülünk mindenkit, szóhoz juttatunk minden tisztességes véleményt, felkarolunk minden közügyet s védelemben részesítjük mind azt, a ki gyenge vagy jogos sérelmeit panaszolja. De mindenben a békességet keressük, az egyház a magyarság, a haladás érdekeit és az evangéliom nagy elveit, a melyet a lap hasábjain mint valami szószékről kívánunk továbbra is hirdetni. Ajánljuk a Lapot és az ügyet minden jök további jóindulatába.

— **Uj hivatalosok a főiskolában.** Az Akadémiánk rektorjává a következő isk. évre *Dr. Erdős József* választott; a theol. dékánja *Csiky Lajos* lett; a bölesészeti karon pedig *Pápay Józsefet* választották meg. A jogi részen uj választás lesz a dékáura.

† **Hajdu Péter.** Mint Illyés után hivei mi is olyan mély bánattal és fájó meglepetéssel nézünk utánna ennek a fiatal profétának, kire nagy hivatás várt volna még sorainkbsn s a ki pünköst első napján a zugó szelek s kettős tüzes nyelvek ünnepén oly hirtelenséggel ragadtatott el tőlünk. Oh Izráel szekerei és lovagjai! Oh gyászos végzet, mely a legjobbakat sem kiméled. Oh minden tudással és hittel felékesített lovagok a kik oly hamar leszálltatok a sirba. Hajdu Péter a ki az ó szövetségi kutatások terén első volt, közöttünk és nagy tehetségének próbáit már megmutatta bizonnal, hogy nagy hamarsággal vétetett el tőlünk. 27 éves korában, boldog házasságának első évében ragadtatott el mint egy árvizzel. Elsodorták őt a Tur folyónak habjai és elnyelték a megáradott viznek örvényei. Hozzá tartozói, szegény betegséggel sujtott édes atyja, barátai, pályatársai, gyülekezete mi mindnyájan busan nézünk utánna és könyes szemekkel kívánunk a magyar Izráel korán sirbaszállott ifju bajnokának csendes nyugalmat s örök boldogságot.

— **Ne temere.** Sok szó esett erről a vakmerő merényletről, melylyel a jezsuiták háborították meg az urnak csendjét és az egyházak békeségét. Mi meglehetősen eltérő álláspontot foglaltunk el ezzel a keresztyéntelen levéllel szemben. Mikor sokan rettegtek miatta, mi megvoltunk győződve, hogy végeredményében egyházunk javára szolgál. S a tények nekünk adtak igazat. Az áttérés mérlege a múlt év vége felé feltűnő módon javunkra billent s ez volt az oka, hogy ezt a gonosz rendelkezést visszavonták és módosították. Most aztán ismét sokan kezdték dicsérni azokat, a kiknek a változás tulajdonított. És ime mi most sem állhatunk e magasztalók soraiba. Ellenkezőleg az a nézetünk, hogy a második tévelygés gonoszabb az elsőnél. Először egy idegen hatalmasság támadt ellenünk, most a magyar róm. kath. püspöki kar rendelkezése és utasítása veszélyezteti a vallásos békét és a magyar családok nyugalma. Nem kisebb férfiú tett erről bizonyosságot, mint gróf Tisza István, kinek a Dunántuli egyházkerületi közgyűlésén elmondott szavait mi is szóról-szóra aláírjuk s kinek aggodalmában mi is osztozunk.

— **Könyves Tóth Kálmán.** Van-e a ki e nevet nem ismeri? A papot, az író, a költőt s mindenek felett az embert. Nagy apának méltó fia, a ki minden téren megmutatta tehetségét. Míg társai a padokat faragják, ő már franciából fordít, korán nagy egyházba kerül, melynek gondjai a legerősebbet is lefogják. Megkezdte Smiles után azoknak a hozzájuk hasonlíthatlan okos praktikus munkáknak lefordítását illetve magyar kiadását, a mikben az angol-szász faj életbölcse- sége tetőződik. Irt szép költeményeket, beszé- lyeket, az erény diadaláról, otthon takarékos, a köz- ügyek iránt bőkezű, papjaik iránt kegyeletes ci- visekről és civitasokról. Irt erős röpiratokat a futkosó próféták ellen. Fordítja Spurgeont, ad önálló egyházi beszédeket, indít predikatori tárt és szolgál alkalmas és alkalmatlan időben és teszi ezt már 50 év óta. Méltán, hogy jubilálta a debreceni egyház szép alapítvánnyal és méltán hogy ünnepelte a Csokonai kör s a nagy közön- ség. Ünnepeljük szeretettel mi is és kívánunk neki további sikereket, hosszú, boldog életet.

— **Jubileumok mindenfelé.** Az Orsz. Prot. Árva- ház mult hó 29-én ülte meg fennállásának 50-ik évét. A szép ünnepély a deáktéri evang. templomban kezdő- dött Petri Elek ref. lelkész szép emlékbeszédével s folytatódott ugyancsak a deáktéri ev. iskola disztermé- ben, melyet ez alkalomra színültig megtöltött a megje- lent közönség, kiknek soraiból azonban csak betegsége miatt az Árvaház agilis titkára P. Horváth Zoltán, úgyhogy az egyesület 50 éves történetéről írott ismer-

tetését is más olvasta fel helyette. A rendes közgyűlés után következett délután az ünnep, mely már egyene- sen a növendékeknek és a nevelteknek szólt. Szöcs Farkas theol. tanár megható imádsága után Brocskó Lajos árvaházi igazgató számolt be azokról, a kiket az Ur az árvaház gondjaira bizott. S ime egy is azok köz- zül elnem vezett. 812-en nevelkedtek fel a szerény intézelben s vannak közöttök orvosok, tanárok, ügyvé- dek, tisztviselők, tanítónők és képviselők. A sikerült ünnepet, melyhez hasonlót számosat kívánunk az egye- sült pr. egyházaknak, himnusz fejezte be. A magunk részéről pedig azt szerettük volna, ha kerületeink, na- gyobb egyházaink ez alkalmat használták volna fel arra, hogy alapító tagoknak belépjenek ez áldásos egyesületbe melynek évi adományaikkal ugy is gyámolítói. De ez alkalommal lehetett volna az árvaügynek egyházaink- ban való országos szervezkedéséről is elmélkedni. Két- ségtelen ugyanis, hogy a megváltó rendelkezései az elha- gyott szegény és árvagyermek gondozása által mennek főleg teljesebbé. Minden egyházunkban kell tehát lenni ilyen intézetnek, mely a központi országos árvaházzal áll szoros kapcsolatban. Az elemi iskoláig vidéken kell elhelyezni a gyermekeket, az elemi iskolákon tul pedig városokban tartatni tovább a tehetségeseket. De min- denkit megfelelő pályára kell nevelni és nem csak az árvákat, hanem a szegényeket is. Az iskolák már elvé- tetnek tőlünk, de a szegények árvák, betegek gondozása körül még mindig nagy szolgálatokat tehetünk a magyar társadalomnak.

— **A tiszáninneri Református Egyházkerület Közgyűlése.** A tiszáninneri református egyházkerület f. évi június 8-án kezdte meg tavaszi közgyűlését. A gyűlést, melyen a tagok s érdeklődők nagy számmal je- lentek meg Kun Bertalan püspök nyitotta meg lelket emelő imával. Meczner József egyházmegyei gondnok, helyettes főgondnok pedig a megjelenteket üdvözölte s a gyűlést megnyitotta. Radácsi György felolvasta a püspöki évi jelentést amelynek kapesán üdvözölte Antal Gábor du- nántuli püspököt 40 éves jubileuma alkalmából. Nagyobb vitát idézett a lelkészek nyugdíjintézeti járulékaik fedezése, melyre nézve beható tanácskozás után határo- zott a közgyűlés, hogy a szükösi-hollandi tár 6400 kor. kamatjának megfelelő tőkét kölcsön vesz föl valamely pénzintézetől és abból fogja segélyezni a telkészeket nyugdíjjarulékaik kifizetésében. Dr. Finkey Ferenc bead- ványát tárgyalta azután a közgyűlés, melyben a főisko- lát ért támadásokra hívja fel az egyházkerület figyelmét. A közgyűlés egyetért a beadvánnyal s teljes bizalmát fejezi ki a főiskola előjáróságának. Dr. Ferenczy Árpád jogtanári állása ügyében ugy határozott a közgyűlés, hogy mivel saját hatáskörében törvényszerűleg és jóhi- szemű a járt el, erről a kultuszminisztert egy felterjesz- tésében tisztelettel fel fogja világosítani. A konventnek ama felfhívására, hogy a Dr. Ferenczy Árpád beadványa alapján a főiskolai előjáróság a főiskola vogyonkeze- lésére nézve adjon nyilatkozatot, azt a határozatot hozta, hogy önmaga kéri a konventet a főiskolai vogyonkeze- lésnek és számadásnak felülvizsgálására szakértők ki-

küldését, azonban a vádpontokra egytuttal kimerítő előterjesztést is tesz.

A püspöktől.

A református főgimnázium Tekintetes Igazgatóságának.

A vallás és közoktatásügyi miniszter ur f. évi május 10-ről 302 eln. sz. a. kelt Kőirátában értesített hogy a párizsi osztrák-magyar nagykövet útján arról értesült, miszerint a mult nyár folyamán fiatal tanulók Magyarországból ajánló levelekkel ellátva gyalog Párizsba mentek s utazások alatt pénz dolgában megszorulva, a nagykövetséghez fordultak segélyért s ingyen hazaszállítáért, vagy pedig kéregettek.

Mivel az ilyen módon való vándorlás és kéregetés az illető iskola nevelési rendszerét és a magyar tanuló ifjuságot rosz hirbe hozza, és az ilyen tanulmányi utazások csavargássá fajulhatnak és erkölcsi zülésre is vezethetnek, sőt a külföldi államok szigorú törvényei folytán az illetőket az elzárás és eltolonczolás veszélyének teszi ki felhivta a miniszter ur a tan. ker. kir. főigazgatókat, és tanfelügyelőket, hogy e visszásságra az igazgató urakat figyelmeztessék és a tanulókat erkölcsi érzületekre hatva a koldulás természetével bíró kéregetésektől és pénznélkül való utazásoktól a legszigorubb fegyelmi büntetések sulya alatt eltiltsák, továbbá hogy ajánló leveleket csakis olyan tanulóknak adjanak kik teljesen komoly ifjak, kik az intézetre szégyent hozni nem fognak. Ezen leirat szellemében lendő

további eljárás a tekintetes igazgató urakat felkérve ;

Tisztelettel vagyok

Debrecen 1909 június hó 7.

Eröss Lajos
püspök

A „Vasárnapi Ujság“ június 13-iki száma szép képeket mutat be az országos tenyészállatkiállításról, a tejjgazdasági kiállításról, az arlesi Mistral-ünnepekről, a pozsonyi Szent Erzsébet-gyermekotthon felavatásáról a király jelenlétében, Korvin főhadnagy motorcsónakájának bemutatásáról, az idei divatról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye. MórícZ Zsigmond novellája, Haraszthy Lajos és Nil verse, Williamson angolból fordított regénye. Egyébb közlemények: cikk az insurrekció jubileumáról, tárczacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A vasárnapi ujság előfizetési ára negyed évre 4 k. a „Világkróniká“-val együtt 4 k. 80 f. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Bpest., IV. ker. Egyetem-u. 4 sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 f.

Pályázat

A hajdusámsoni református egyház ujonnan szervezett iskolájához egy férfi, és egy nőtanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés mindenik állásnál: 1. 1000 az az egy-

ezer kor. évnegyedi előleges melyből 100 koronát az egyház pénztára visel, 900 kor. pedig államsegély 2-or Tisztességeslakás.

Kötelessége: a szatmári uti 1—4 oszt. fiu, illetve leányiskola vezetése a tiszántuli ref. egyházkerület tanzterve szerint. Pályázhatnak református okleveles tanítók és tanítónők. A kellőleg felszerelt kérvények 1909 Julius 8-án déli 12 óráig adandók be a hajdusámsoni ref. lelkészi hivatalhoz. A megválasztottak állásukat f. évi szeptember 1-én tartoznak elfoglalni.

Hajdusámson 1909 Junius 8.

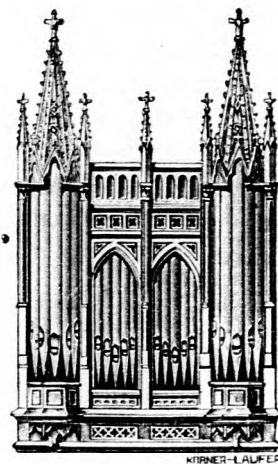
A ref. egyháztanács.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Orgona - Harmoniumok.

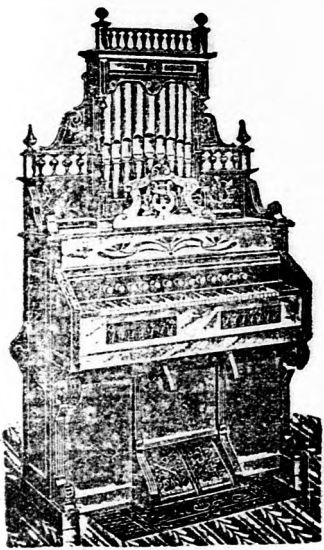
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Türo-gató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott is kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-uteza 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

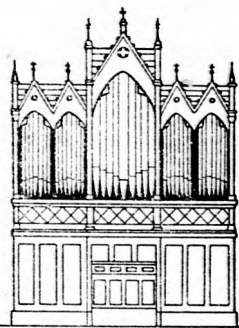
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruk. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Kálvin irodalom.

Kálvin élete és a Kálvinizmus. Irta: Révész Imre, harmadik kiadás. Ára kötve 5 korona.

Kálvin élete és reformációja. Irta: Janosó Sándor. Ára füzve 2 korona, kötve 4 korona.

Kálvin egyházalkotmánya. Irta: Dr. Kun Béla. Ára füzve 2 korona.

Kálvin theológiája. Irta: Nagy Karoly. Ára kötve 5 korona.

Megrendelhetők:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalánál Debrecen.

Kálvin élete és reformációja. Irta: S. Szabó József, Ára füzve 20 fillér.

Magyar református Sion. Irta: S. Szabó József, Emlékkönyv a református egyház megalapítójának, Kálvin Janosnak 400 éves születési évfordulójára 134 képpel.

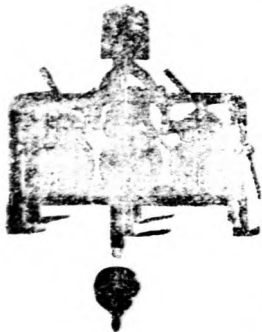
Kálvin Janos falú arcképe. Ára 40 fillér.

1 és 1/2 cm. széles fekete, arany csikos keretben, bekeretezve, üveggel ellátva. Ára 2 kor. 80 fillér.

Megrendelhetők:

A Dunántuli Református Püspöki hivatalnál
Komáromban.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

— Dr. Láng szanatóriumában felvétetnek —
elme- és ragályos bajok kivételével — bármely beteg-ségben szenvedők. Napi ápolási díjak 6 koronától 12 koronáig. Külön szobák és közös kórtermek. Roentgen-laboratórium, elektromos gyógyeszközök, legmodernebbül felszerelt műtőterem. Az intézet bárki által, bármikor megtekinthető, tudakozódásokra az intézet tulajdonosa készséggel szolgál felvilágosítással. Cim: Dr. Láng sza-natórium. Debrecen, Kossuth-utca 39 szám.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótálása mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezési tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrész erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillér-jével fizethető vissza, melyben a kamat is ben-foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénz-tári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —
Egyházi készletek, keresztelő edé-nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedű
REMÉNYI MIHÁLY
mű-hegedű készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legújabb találmánya a „Hangfokozó gerenda” annak bármely hegedűbe, vagy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért, Reményi sajátkészítményű új hegedűi pótolják a drága mesterhegedűket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfelelnek bizonyítékul annak hogy **GEYER STEFI** a legnagyobb hegedűművész a Vigadó nagytermében egy Reményi-féle új hegedűn sikerrel hangversenyezett.

Hegedű tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérékeltebb áron.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, míg Reményi legújabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktár az összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserélése. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön árjegyzék küldetik.

Debreceni Protestáns Lap

könyvnyomdája

elvállal mindennemű nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket, Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket, Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat, Termény-, Pénz-, Magtárkezelési ivateket, Lakodalmi kártyákat Stb.

Figyelem!

Szülőoltványt, szőlőveszszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzékem nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Czim:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

Hirdetések felvételnek

a kiadóhivatalban.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugy szintén nagy választék mindenféle gummia ruban sérvköttőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb díszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv díletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Új papi díszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen díszes egyenruhát ajánl ünnep alkalomkor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen díszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta. Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi díszmagyarruha készítő, szabómester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházmegyei gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is el tudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger. köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 68,

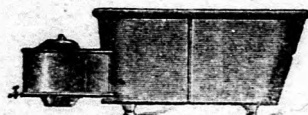
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatotnak;

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplő, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoriczamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

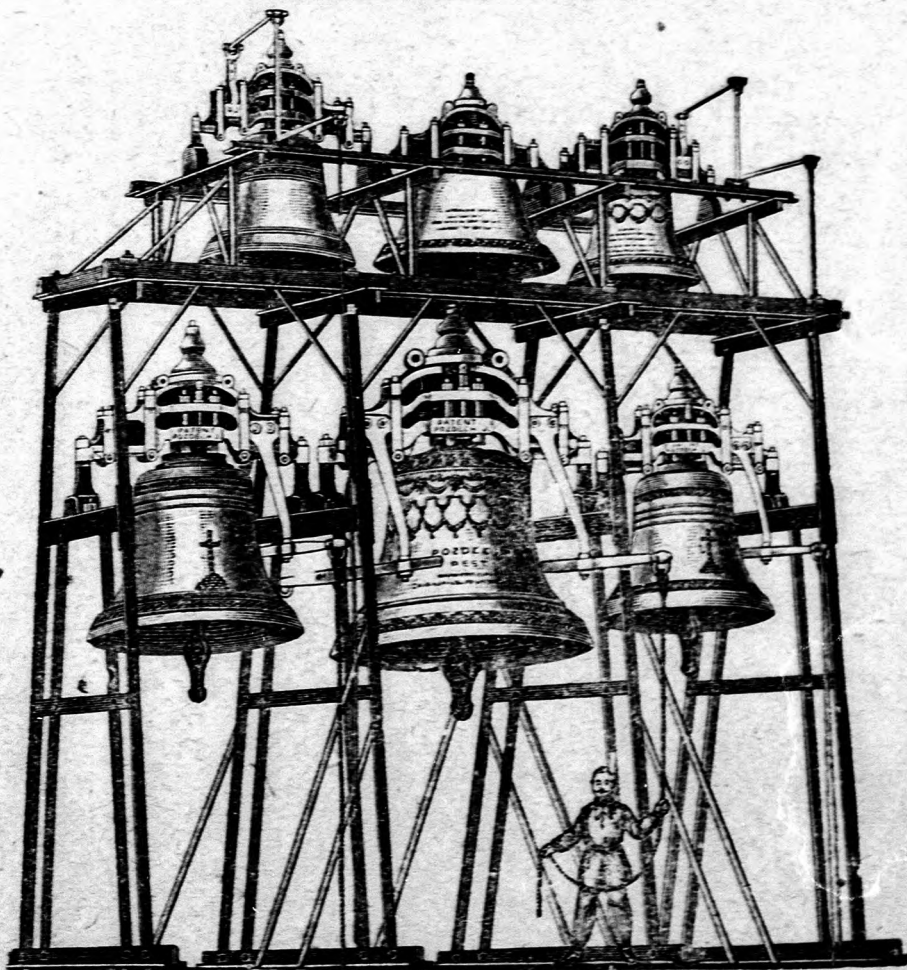
Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járattknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelt Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajdusz boszló, Balnazujeváros, Püspökkladány, Nádudvar, Debreczen Mikepércs Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várád, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berttyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pecsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyaroz, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketebátor, Szakál. stb.

Képviselet és bizományi raktár

Laczka László

géplakatos mester Debrecen, II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hatás legjobban fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hatás. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!**

hires mely legjobban bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru“ gyógyszer-tára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitünő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak esekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel ítélték.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országgh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításal rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.